

دومین همایش ملی شفای پایدار

دانشگاه علوم پزشکی بابل

آموزش و مشاوره والدین در تربیت جنسی کودکان از دیدگاه اسلامی

دکتر افسانه بختیاری
استادیار گروه آموزشی امامایی
دانشگاه علوم پزشکی بابل

مقدمه

► نیاز به تربیت و آموزش جنسی کودکان و نوجوانان یکی از مهمترین نیازهای آموزشی و حقوق انسانی آنها و یکی از بزرگترین دغدغه ها و نگرانی های والدین و جامعه است.

► بسیاری از نوجوانان در حالی پا به بزرگسالی می گذارند که با پیام های مبهم و چالش برانگیز بزرگسالان در مورد موضوعات جنسی مواجه می شوند. این مسئله با شرم، حیا، سکوت و عدم تایید بحث آزادانه در مورد موضوعات جنسی از سوی والدین و معلمان پیچیده تر می شود؛ انهم درست در زمانی که بیشترین نیاز به آن وجود دارد.

► محروم ساختن کودکان و نوجوانان از این آموزش ها، موجب آسیب پذیری آنها نسبت به انواع انحرافات جنسی می گردد.

► در این مطالعه ضمن بررسی اهمیت و ضرورت آموزش های جنسی کودکان و نوجوانان ، به محتوا، روش ها و منابع آموزش جنسی این گروه سنی، مناسب با بررسی متون اسلامی پرداخته می شود.

مقدمه

جنبه اخلاقی ایده ها، باورهای مذهبی، اندیشه ها و عملکردهای اخلاقی، ارزش ها	جنبه فرهنگی مدرسه، ازدواج، رسانه ها، قانون، تبلیغات، جامعه، خانواده، اطرافیان، همسالان
جنبه بیولوژیک باروری، کنترل باروری، تحریک و پاسخ جنسی، رشد و تکامل، تغییرات و چرخه های فیزیولوژیک، ظاهر فیزیکی	جنبه روانشناختی عواطف، تجارب، انگیزه، نگرش های اکتسابی، رفتارهای اکتسابی
جنبه مذهب غریزه ی جنسی در اسلام موهبتی الهی است. آشنا سازی انسان با هدایت درست غریزه ی جنسی و رفتار جنسی هنجار و هماهنگ با هدف خلقت	جنبه سلامت توانایی درک و فهم خطرات، مسیولیت ها، پیامدها، و اثرات عملکرد جنسی و نیز تمرین خویشتن داری

ضرورت و اهمیت آموزش جنسی کودکان

تعریف	محتوی
دانش مربوط به تولید مثل و موضوعات جنسی، بر اساس برنامه های طراحی شده برای آموزش رفتار جنسی و نگرش	تعریف آموزش جنسی
ایجاد نگرش های سالم و بیان اطلاعات مناسب درباره ی موضوعات جنسی است و باید شامل آموزش هایی باشد که به بهداشت روانی و سازگاری اجتماعی بیانجامد و پیشامدهای ناشی از ناسازگاری اجتماعی و نابهنجاری های اخلاقی را به کمترین حد برساند	هدف از آموزش جنسی از دیدگاه اسلامی
فرد را به گونه ای تربیت کنیم که وقتی به سن بلوغ رسید، حلال و حرام را در مسائل جنسی تشخیص دهد؛ به وظایف زناشویی و همسری آگاه باشد؛ از بی بند و باری بپرهیزد و راه و رسم عفت اسلامی، خلق و خوی او باشد.	تربیت جنسی
انگیزه و رفتار جنسی غریزی است؛ ولی تحت تأثیر عوامل محیطی، کاملاً طبیعی باقی نمی ماند. از این رو، تکامل زندگی جنسی را نمی توان به طبیعت سپرد و از پرورش صحیح آن غفلت کرد؛ بلکه در جهت دستیابی به اهداف مطلوب و جهت دادن فعالیت های جنسی باید کوشش نمود	ضرورت آموزش جنسی

تکامل جنسی کودکان

تغییرات	مرحله
از تولد تا دو سالگی ادامه دارد. در خلال اولین سال زندگی کودک، دهان مهمترین منبع کاهش تنش (مثلا خوردن) و احساسات لذتبخش (مثلا مکیدن) است.	1. مرحله دهانی Oral stage
همزمان با از شیر گرفتن کودک، لیبیدو از ناحیه دهان به منطقه مقعد منتقل می‌شود. لذا، احساس لذت در کودک ابتدا از تخلیه مدفوع و سپس از نگهداری آن حاصل می‌شود.	2. مرحله مقعدی anal stage
در حدود سنین چهار تا پنج سالگی، لیبیدو در محدوده دستگاه تناسلی متمرکز می‌شود.	3. مرحله آلتی phallic stage
مرحله آرامش نسبی یا عدم فعالیت سائق جنسی است. این دوره در درجه اول هم برای دخترها و هم پسرها مرحله وابستگی با همجنس‌هاست. این دوره برای تعلیم و تربیت کودک مناسب است.	4. دوره نهفتگی یا کمون Latency period
هنگام بلوغ جنسی آغاز می‌شود و در سراسر دوره بزرگسالی ادامه می‌یابد. میل جنسی شدید به جنس مخالف بوجود می‌آید.	5. مرحله جنسی یا تناسلی genital stage

تعاریف آموزش و تربیت جنسی کودکان

- ▶ یونسکو آموزش جنسی را یک رویکرد متناسب با سن و فرهنگ می داند که در مورد روابط جنسی، با ارائه ی اطلاعات علمی، صحیح، واقع بینانه و غیر قضاوتی آموزش می دهد.
- ▶ آموزش جنسی فرصت هایی را برای کشف ارزش ها و نگرش های هر فرد و اتخاذ تصمیمات ، ارتباطات و مهارت های کاهش خطر در مورد بسیاری از جنبه های بعد جنسی ارائه می نماید. آموزش جنسی چیزی بیش از مطالعه ی بعد جنسی انسان از نظر زیست شناسی یا اجتماعی است.
- ▶ هدف از مطالعه ی بعد جنسی انسان، دانستن بیشتر در مورد عملکرد جنسی است اما هدف از آموزش جنسی فراتر از این است و شامل تشویق مهارت ها، نگرش ها و رفتارهای خاص است.
- ▶ تربیت جنسی مفهومی فراتر از آموزش دارد و در واقع آموزش جنسی پیش درآمد تربیت است. آنچه در تربیت جنسی برجسته است، اخلاق جنسی است که برآمده از ارزش های اخلاقی شایسته و بایسته خانواده است و باید توسط والدین به فرزندان منتقل شود و از آنها انتظار داشته باشد که از آن ارزش ها پیروی نمایند.
- ▶ مطالعه ی اخیر در ایران نشان داده است که والدین ایرانی هیچ آگاهی از تربیت جنسی نداشته و رویکرد آنها در مواجهه با فرزندان، اقتضایی است. یعنی هنگامی که خانواده درگیر مشکلی با فرزند خود در این خصوص می شود، آنگاه به ضرورت تربیت جنسی اذعان می کنند

اهداف دوره هاي آموزش جنسي

۱. جلوگیری از بارداری ناخواسته
۲. کاهش بروز بیماری های واگیردار جنسي
۳. کاهش میزان اطلاعات نادرست در این زمینه
۴. کمک به نوجوانان و جوانان برای تصمیم گیری مناسب درباره ی مسائل جنسي
۵. کمک به نوجوانان برای اینکه درباره ی نقش زنان و مردان در جامعه سؤال و تأمل نمایند
۶. فراهم آوردن چارچوب اخلاقي برای ابراز احساسات جنسي

اصول آموزش جنسي

1. اصل توجه به طبيعي و طيب بودن غريزه ي جنسي ۲ .توجه به هماهنگي نیاز جنسي با

نیازهاي عالي انساني

3. اهميت ازدواج

۴ .تبعیت تربیت جنسي از نظام تربيتي

۵ .حفظ ارزشمندی کودک و نوجوان

۶ .ارايه ي آموزش متناسب با سن و ویژگی هاي يادگیرنده

۷ .درهم آمیختگی تقوا و تأمین نیاز

۸ .آموزش تدریجي

شیوه های آموزش جنسی

۱. روش آگاهی دهنده با رایج ی اطلاعات کافی

۲. روش آگاهی دهنده با رایج ی اطلاعات غیر کافی (مثلا توضیحات خیالی، محدودکننده یا

نامفهوم)

۳. روش غیر آگاهی دهنده (شامل نادیده گرفتن پرسش ها)

۴. روشی که والدین آموزش را به عهده ی منابع دیگر (نظیر بستگان، دوستان، کتاب ها و

رسانه های گروهی) می اندازند.

آموزش جنسي را چه کسانی باید ارائه دهند؟

- ▶ آموزش مسائل جنسي مي تواند در خانه و مدرسه صورت پذيرد و اگر با هماهنگي و همراهي خانه و مدرسه انجام شود، نتيجه بهتر و سريع تر حاصل مي گردد.
- ▶ لازم است اين آموزش ها به گونه اي القا شود که کمترین عوارض سوء را داشته باشد. با توجه به اينکه همه ي مسائل جنسي در يك سطح تحريك کنندگي نيستند، آنچه تحريك کنندگي بالايي دارد، بايد به صورت غير مستقيم آموزش داده شود.
- ▶ در آموزش بايد، به سطح درك و فهم يادگيرنده توجه نمود. به نظر مي رسد مناسب تر است که دستورات و تعاليم شرعي، به صورت مستقيم، و آنچه ناشي از کنجکاوي و تحريکات است، غير مستقيم آموزش داده شود.
- ▶ والديني که تصميم ندارند مربي آموزش جنسي به فرزندانشان باشند يا تمايل ندارند که در مدارس، فرزندانشان درباره ي مسائل جنسي آموزش ببينند، اصولاً از اين هراس دارند که اين آموزش ها بي قبدي در امور جنسي را در فرزندانشان رواج دهد.
- ▶ بغير از والدين، آموزش مسائل جنسي در مناطق گوناگون توسط افراد مختلفي ارائه می شود مانند پرستاران مدارس، کارکنان بهداشتی در مراکز بهداشتی-درمانی، آموزگاران مدارس و مربیان آموزش دیده ویژهی آموزش مسائل جنسي. در برنامه های آموزش جنسي بايد ابتدا آموزش دهندهای دوره دیده ای برای تدريس اين موضوع مهم در نظر گرفته شوند؛ وگرنه آموزش موثر و موفق نخواهد بود.

آموزش به والدین برای تربیت جنسی کودکان

- ▶ از جمله عوامل موثر در تربیت کودکان و نوجوانان سبک های والدی والدین است.
- ▶ سبک های والدی الگوهای استاندارد تربیت فرزند هستند که با آداب و پاسخ های معین والدین به رفتارهای فرزندان مشخص می شود.
- ▶ رفتار گرم و صمیمی والدین با فرزندان در رشد روانی-اجتماعی نوجوانان تاثیر گذار است و نوجوان کمتر درگیر رفتارهای پر خطر می شود. سه سبک والدی عبارتند از مستبد، مقتدر و سهل گیر.
- ▶ والدین مستبد متوقع هستند ولی پذیرنده نیستند. والدین سهل گیر درست عکس والدین مستبد هستند و والدین مقتدر هم پذیرنده و هم متوقع هستند.

راهبردهای آموزش جنسی در دوران کودکی

۱. آرایه‌ی اطلاعات متناسب با سن کودک
۲. پاسخ مناسب به پرسش‌های جنسی کودک
۳. آموزش غیر مستقیم
۴. آموزش حدود روابط دختر و پسر
۵. پیشگیری از بلوغ زودرس

پیشگیری از انحرافات ناشی از طریق تحریک زودهنگام غریزه ی جنسی از دیدگاه اسلام

الف. نبود کودکان هنگام آمیزش والدین

ب. حد بوسیدن بچه ها و نوازش آنها

ج. چگونگی بستر خواب کودکان

تربیت جنسی کودکان از نگاه اسلام

پرهیز از مباشرت زن و مرد در حضور کودکان:

در این زمینه روایات بسیاری وارد شده است که بر مواظبت و دقت در رفتار زناشویی زن و شوهر در حضور فرزندان تأکید دارد.

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشَى امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَيْقِظٌ يَرَاهُمَا وَ يَسْمَعُ كَلَامَهُمَا وَ نَفْسَهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا إِنْ كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَ زَانِيَةً: به خدا قسم اگر مردی با همسر خود بیامیزد و در اطاق، کودک بیداری آن دو را در حال آمیزش ببیند، سخنان آنها و همچنین صدای نفسشان را بشنود، آن طفل هرگز رستگار نخواهد شد؛ اگر دختر باشد یا پسر، سر انجام به زناکاری آلوده می شود.» وسائل الشیعه ج 20 ص 133

امام باقر علیه السلام می فرمود: «إِيَّاكَ وَ الْجِمَاعَ حَيْثُ يَرَاكَ صَبِيٌّ بِأَنْ يَحْسُنَ أَنْ يَصِفَ حَالَكَ: پرهیز از مواقعه در جایی که کودک ممیزی تو را می بیند و رفتارت را آن چنان درک می کند که قادر است به خوبی برای دیگران توصیف و تشریح نماید.» وسائل الشیعه ج 20 ص 134

در حدیثی از پیامبر اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ می خوانیم که فرمود: «إِيَّاكُمْ وَ أَنْ يُجَامِعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَ الصَّبِيَّ فِي الْمَهْدِ يَنْظُرُ إِلَيْهِمَا؛ مبادا در حالی که کودکی در گهواره به شما می نگرد، آمیزش جنسی کنید.» بحار الانوار ج 103 ص 295

تربیت جنسی کودکان از نگاه اسلام

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان:

شیوه صحیح برخورد هر کدام از والدین با فرزندان نیز در هر مرحله ای از رشد نیز بیان شده است. برای این که غریزه جنسی کودکان از شش سال به بالا در حال خمودی و اختفاء بماند، اسلام در برنامه های تربیتی خود اولیاء اطفال را از این اعمال بر حذر داشته است.

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «إِذَا بَلَغَتِ الْجَارِيَةُ سِتًّا سِنِينَ فَلَا يُقْبَلُهَا الْغُلَامُ وَالْغُلَامُ لَا تَقْبَلُهُ الْمَرْأَةُ إِذَا جَاوَزَ سَبْعَ سِنِينَ؛ دَخْتَرُ بَجْهٍ شَشِّ سَالَةٍ رَا، پسر بچه نبوسد و هم چنین زنان از بوسیدن پسر بچه ای که سنش از هفت سال بیشتر است، خودداری کنند.» مکارم الأخلاق ص 223

حضرت ابی الحسن علیه السلام فرمودند: «إِذَا أَتَتْ عَلَى الْجَارِيَةِ سِتًّا سِنِينَ لَمْ يَجُزْ أَنْ يُقْبَلَهَا رَجُلٌ لَيْسَتْ هِيَ بِمَحْرَمٍ لَهُ وَ لَا يَضُمُّهَا إِلَيْهِ؛ وقتی دختر بچه شش ساله شد، مرد نامحرم حق ندارد او را ببوسد و همچنین نمی تواند او را در آغوش بگیرد.»

تربیت جنسی کودکان از نگاه اسلام

بستر خواب کودکان:

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الصَّبِيُّ وَ الصَّبِيَّةُ، وَ الصَّبِيُّ وَ الصَّبِيَّةُ، وَ الصَّبِيُّ وَ الصَّبِيَّةُ وَ الصَّبِيَّةُ يُفَرِّقُ بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ لِعَشْرِ سِنِينَ؛ بستر خواب پسر بچه با پسر بچه و پسر بچه با دختر بچه و دختر بچه با دختر بچه در سن ده سالگی باید از هم جدا شود.»
وسائل الشیعه ج 20 ص 231

امام باقر علیه السلام فرمودند: يَفَرِّقُ بَيْنَ الْغُلَّامِ وَ النِّسَاءِ فِي الْمَضَاجِعِ إِذَا بَلَغُوا عَشْرَ سِنِينَ؛ بایستی بستر خواب پسر بچه ده ساله را از زن‌ها جدا کنید.» مکارم الأخلاق ص 223.

آموزش جنسی در سنین مختلف

تولد تا 2 سالگی	
آموزش توالت رفتن	سخت گیری بیش از حد و تنبیه کودک در مورد نظافت و توالت رفتن آثار مخربی بر شکل گیری شخصیت کودک دارد. تنبیه شدن در مرحله مقعدی از مراحل روانی - جنسی فروید می تواند منجر به اختلال جنسی در بزرگسالی از جمله واسواس جبری برای خوارضایی در بزرگسالی شود.
کارکرد آنها اندامها و	استفاده از نام درست اندامها از جمله نام درست اندام تناسلی زن و مرد ، در مواقعی که کودک آنها را لمس نموده یا به آنها اشاره می کند. بیان ساده کار اندام های بدن، فرصت دادن به کودک برای آن که قسمت های مختلف بدن خود را کشف کند.
هویت جنسی	آشنایی با جنسیت و مفهوم آن از بدو تولد که والدین برای پسرها لباس آبی می خردند و دختران لباس صورتی شروع می شود. والدین با انتخاب اسباب بازیهای خاص، لباس های مناسب با جنسیت، کارها و رفتارها، به فرزندان خود در مورد جنسیت خط می دهند. والدین باید افکار قالبی جنسی باید منعطفی داشته باشند. آموزش باید با خصوصیات پسرانه و دخترانه شروع شوند.
پیشگیری از سوئ استفاده جنسی	قبل از آنکه کودکان بتوانند از خودشان در برابر سوء استفاده جنسیمحافظت نمایند باید با اندام های خود و کارکرد آنها آشنا شوند. بهترین شیوه پیشگیری در این سنین نظارت و مرابت می باشد.

آموزش جنسی در سنین مختلف

3 تا 5 سالگی

<p>کارکرد آنها و اندامها و</p>	<p>ادامه دادن استفاده از نام درست اندامها از جمله نام درست اندام تناسلی زن و مرد ، آموزش کارکرد اندامهای تناسلی؛ مثلا اینکه اندام تناسلی در دفع و تولید مثل دخالت دارند. این مقطع سنی مناسب است برای صرح موضوع مقاربت. چون کودکان در این شرایط سنی در باره حاملگی کنجکاو شده و معمولا صاحب برادر یا خواهر می شوند.</p>
<p>جنسی و هویت</p>	<p>حرف زدن در باره ی تفاوت های بدنی پسر و دختر، تقویت این فکر که هر کودکی در نوع خود موجود بی همتایی است و خصوصیات بی همتایی مثل پسر یا دختر بودن دارد. حرف زدن در مورد دختر یا پسر بودن.</p>
<p>پیشگیری از سوئی استفاده جنسی</p>	<p>اندام های تناسلی کاملا خصوصی هستند و هیچ کس جز به منظور رسیدگی بهداشتی حق ندارد به آنها دست بزند. کودک هم نباید اندام های خصوصی دیگران را لمس کند. این نکته هم در مورد غریبه ها صادق است و هم در مورد آشنایان و بستگان. والدین باید بیاموزند اگر کسی خواست با آنها چنین رفتاری کند، صریحا بگوید نه نه و آنها را ترک کند و در این شرایط والدین شان را در جریان ماجرا قرار دهند و آن را با دیگران مطرح نکنند. همچنین والدین باید یاد بدهند که با غریبه ها جایی نروند و از آنها چیزی نگیرند مگر با اذن و هماهنگی والدین. کودک معنای غریبه را بفهمد.</p>
<p>رفتار جنسی</p>	<p>کودکان بدلیل کنجکاوای جنسی و توجه به تفاوت های جنسی میان خود و کودکان غیر همجنس، از تفاوت های میان پسران و دختران آگاه می شود. اگر کودک با کودک دیگری بازی جنسی انجام داد، والدین نباید واکنش شدید نشان دهند. این بازی را یک فرصت آموزشی تلقی کنند. والدین برای فرزندان خود توضیح دهند که فرو نمودن اشیای در منافذ بدن ضرر دارد و نباید انجام شود. به کودکان از 4سالگی بیاموزیم که نقاط حساس بدن آنها را کسی جز والدین نباید ببیند و لمس کند.</p>

آموزش جنسی در سنین مختلف

6 تا 12 سالگی	
اندامها و کارکرد آنها	باید وظائف جنسی، تولید مثل و اعمال دفعی اندام های بدن از جمله مقاربت را به طور کامل بفهمند. والدین باید تغییراتی که بلوغ در هر دو جنس ایجاد می کند. از جمله قاعدگی و احتلام در خواب را برای فرزندانشان توضیح دهند.
جنسی هویت	هویت جنسی در این سن، هویت انعطاف پذیری است. والدین باید بدون در نظر گرفتن افکار جنسی قالبی، پسر و دختر خود را تشویق کنند که به دنبال علائق فردی بروند.
پیشگیری از سوئی استفاده جنسی	والدین باید برداشت های کودک از ادم سوئی استفاده جنسی را بررسی نموده و برداشتهای اشتباه او را اصلاح نمایند. والدین باید همسالان و نحوه برخورد آنها در اجتماع را بررسی نمایند. مثلا آیا همسالانشان او را مورد آزار و اذیت جنسی قرار می دهند. آنها باید به بچه ها مهارت جسارت و حل مسئله در موقعیت اجتماعی مشکل ساز را یاد بدهند. والدین باید توضیح دهند که دیگران مانند دوستان، بستگان و غریبه ها چطور بچه ها را گول می زنند.
جنسی رفتار	والدین باید یاد دهند در موقعیت هایی که ممکن است به ارتباط جنسی ختم شود، چطور تصمیم گیری نمایند. آنها باید در مورد جلوگیری از بارداری و بیماریهای مقاربتی به فرزندان خود اطلاعاتی بدهند.

نتیجه گیری:

- ▶ از نگاه ادیان و بویژه اسلام، حیات جنسی انسان همچون دیگر ساحت های مادی حیات وی، در عین مادی بودن جهتی معنوی و الهی دارد.
- ▶ تحقق هویت متعالی انسان در گرو رشد هماهنگ ساحت های وجودی اوست. لذا تربیت جنسی را نیز باید بعنوان ساحتی مهم از ساحت های تربیت مورد توجه قرار داد.
- ▶ آموزش جنسی یکی از ضرورت های زندگی انسان است، نه بدلیل وجود بیماری های منتقله از راه جنسی و یا حاملگی های ناخواسته، بلکه به این دلیل که بخشی از هویت فردی و اجتماعی انسانها مستقیماً با مسائل جنسی در ارتباط است.
- ▶ از دیدگاه اسلامی هدف از آموزش جنسی، ایجاد نگرش های سالم و بیان اطلاعات مناسب و کافی از موضوعات جنسی است و باید شامل آموزش هایی باشد که به بهداشت روانی و سازگاری اجتماعی بیانجامد و پیامدهای ناشی از ناسازگاری اجتماعی و اختلالات رفتاری و نابهنجاری های اخلاقی را به کمترین حد برساند. بنابراین سالم سازی روابط جنسی و پیشگیری از انحرافات جنسی از هدف های مهم آموزش جنسی است.

دانش امور جنسی برای کودک و نوجوان

به کودکان از 4 سالگی بیاموزیم که نقاط حساس بدن آنها را کسی جز والدین نباید ببیند و لمس کند.
کودکان از حدود سن 6 سالگی در کنار هم نخواستند.

از آغاز بلوغ دختر و پسرمان را تنها در خانه نگذاریم

▶ میل جنسی در نوجوانی کاملاً بیدار می شود اما نوجوان تنها به بلوغ جنسی دست یافته بین رسیدن به بلوغ جنسی
تا بلوغ روانی و بلوغ اجتماعی فاصله می باشد.

▶ باید قبل از بلوغ فرزندشان بدون ناراحتی ، بازبان ساده و باز مطالب زیر را برای نوجوانشان توضیح دهند و او را کاملاً آگاه سازند.

▶ 1- چگونگی دستگاه تناسلی دختر و پسر

▶ 2- چگونگی پیدایش صفات ثانویه جنسی در دختر و پسر

▶ 3- شروع قاعدگی در دختران

▶ 4- انزال شبانه در پسرها

▶ 5- مسایل اخلاقی پیرامون مسایل جنسی و دوری کردن از انحرافات جنسی مخصوصاً همجنس گرایی که می تواند

بیماریهای روانی و مقاربتی و ایدز ایجاد نماید

▶ 6- چگونگی انتقال ویروسها از طریق مقاربت و نزدیکی

▶ 7- ازدواج ، آمیزش جنسی حامله شدن و ..

باید به دخترشان بفهمانند که هر دختری پس از قاعدگی خود اگر با پسری نزدیکی کند ممکن است حامله شود و این نوع حاملگی خلاف است

▶ روابط با جنس دیگر در نوجوانی:

▶ اگر ارتباط برقرار نمود چه کنیم؟ دختر را چگونه برخورد نماییم؟ پسر را چگونه برخورد نماییم؟

مراحل روانی اجتماعی رشد اریکسون

مرحله	سن تقریبی	شیوه های کنار آمدن سازگارانه در برابر نا سازگارانه	نیرومندی بنیادی
دهانی - حسی	از تولد تا 1سالگی	اعتماد در برابر بی اعتمادی	امید
عضلانی - مقعدی	1 تا 3 سالگی	خودمختاری در برابر شرم و تردید	اراده
جابه جایی حرکتی - تناسلی	3 تا 5 سالگی	ابتکار در برابر گناه	هدف
نهفتگی	6 تا 11 سالگی تا بلوغ	سخت کوشی در برابر حقارت	شایستگی
نوجوانی	12 تا 18 سالگی	وحدت هویت در برابر سردرگمی نقش	وفاداری
اوان بزرگسالی	18 تا 35 سالگی	صمیمیت در برابر انزوا	عشق
بزرگسالی	35 ت 55 سالگی	خلاقیت در برابر رکود	نگرانی
بالیدگی و پیری	55 سالگی به بالا	انسجام من در برابر نا امیدی	خردمندی